

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

VN/18125/2025

Taiteen perusopetuksen lainsäädännön uudistus

Arene kiittää mahdollisuudesta lausua taiteen perusopetusta koskevan lainsäädännön uudistuksesta.

Pääviestit

- Kelpoisuustodistukset myös ammattikorkeakouluille, kelpoisuustodistuksen myöntämisoikeus tulee kirjoittaa **”yliopistojen”** sijasta **”korkeakouluille”**, jotta myös AMK:t voivat myöntää todistuksia taiteen perusopetusta antaville opettajille, sillä heillä on useilla taiteen aloilla koulutusvastuuta.
- Korkeakoulut otettava mukaan vastuutehtävä- ja yhteistyörakenteisiin. Vastuutehtävästä (11 §) on säädettävä siten, että ammattikorkeakoulut ja opettajankoulutusta tarjoavat korkeakoulut ovat kelpoisia toimijoita sekä nimenomaisia kumppaneita taiteen perusopetuksen ohjaus- ja kehittämisrakenteissa (OPH, järjestäjät, korkeakoulut). Näin varmistetaan pedagogisen kehittämisen jatkuvuus ja oppimisympäristöjen laatu koko koulutusjatkumossa.
- Kelpoisuustodistukset myös ammattikorkeakouluille: 24 §:ään tulee kirjata, että kelpoisuustodistuksen myöntäjä on korkeakoulu (ei vain ”yliopisto”), jotta myös ammattikorkeakoulut voivat todeta henkilön kelpoisuuden taiteen perusopetuksen opettajan tehtäviin ja myöntää siitä kelpoisuustodistuksen. Perusteena on, että ammattikorkeakouluilla, mukaan lukien opettajakorkeakoulut, on useilla taiteen aloilla koulutusvastuu ja alan asiantuntemus.
- Yksi 50 opintopisteen oppimäärä (noin 1 350 tuntia opiskelijan työmäärää) on kannatettava ratkaisu, sillä se selkeyttää järjestelmää ja vahvistaa osaamisen läpinäkyvyyttä.
- Opetussuunnitelman perusteisiin tulee kirjata selkeät etenemispolut: ammatillisesti suuntautunut polku, harrastamisen polku sekä monitaiteinen polku.
- Tietojensaanti- ja ilmoitusoikeusohjeistus kuntoon: kannatamme opetushallinnon tietojensaantioikeutta ja rekisterisääntelyn tarkennuksia, kunhan toteutus ohjeistetaan selkeästi (OPH) ja hyödynnetään yhteishakua ja jatko-opintoja edistävästi.
- Voimaantulo oppilaitoslogiikkaan. Ehdotettu voimaantulo 1.1.2027 tulee siirtää 1.8.2027 (tai viimeistään 1.1.2028), jotta opetussuunnitelmatyölle ja toimeenpanolle jää riittävä aika.
- Rahoituksella on ohjattava yhteistyötä: uudistettu VOS-järjestelmä on tervetullut, mutta siihen tulee liittää erillinen kannustin TPO-korkeakoulut-yhteistyölle (opettajankoulutus, harjoittelu, yhteiset oppimisympäristöt).
- Kaksikielisyys tulee tuoda näkyviin: säädösteksteihin ja asetustasolle on syytä kirjata ruotsinkielisen TPO:n kehittäminen osaksi vastuutehtävää ja rahoituksen kriteerejä.

- Arene kannattaa taiteen perusopetuksen kokonaisuudistusta ja esittää täsmennyksiä, joilla turvataan koulutusjatkumo sekä ammattikorkeakoulujen ja opettajankoulutusta tarjoavien korkeakoulujen rooli. Keskeistä on säätää korkeakoulut kelpoisiksi toimijoiksi vastuutehtävässä (11 §) ja kelpoisuustodistusten myöntäjiksi (24 §), varmistaa yhden oppimäärän malliin selkeät etenemispolut sekä vahvistaa yhteistyö, tietojen käytön ohjeistus, laatukannusteet rahoitukseen ja ruotsinkielisen TPO:n kehittäminen. Voimaantulon tulee ajoittua 1.8.2027 (viimeistään 1.1.2028), jotta toimeenpano voidaan toteuttaa laadukkaasti ja yhdenvertaisesti koko maassa.

Korkeakoulujen näkökulmasta taiteen perusopetuksen uudistuksen onnistuminen edellyttää, että lakiin säädetään korkeakoulut, mukaan lukien ammattikorkeakoulut ja opettajankoulutusta tarjoavat yksiköt, vastuutehtävän kelpoisiksi toteuttajiksi. Lisäksi korkeakoulut on nimettävä nimenomaisiksi yhteistyötahoiksi taiteen perusopetuksen valtakunnallisissa ja alueellisissa ohjaus- ja kehittämisrakenteissa.

Näin varmistetaan pedagogisen kehittämisen jatkuvuus, opettajien osaamisen vahvistuminen ja oppimisympäristöjen laatu koko koulutusjatkumossa. Kelpoisuustodistuksen myöntämisoikeus tulee kirjoittaa korkeakouluille, jotta myös ammattikorkeakoulut voivat todeta kelpoisuuden aloilla, joilla niillä on koulutusvastuu. Tämä lyhentää reittejä opettajuuteen, tukee työvoiman saatavuutta ja parantaa alueellista yhdenvertaisuutta.

Yhden oppimäärän malli on perusteltu, kun sen toimeenpanoon liitetään opetussuunnitelman perusteisiin kirjatut etenemispolut: ammatillisesti suuntautunut polku, harrastamisen polku ja monitaiteinen polku. Mitoituksen ja arvioinnin läpinäkyvyys, esimerkiksi opintopiste ja tuntivastaavuuden esittäminen sekä polkukohtaiset osaamistavoitteet, tukevat siirtymiä toisen asteen ja korkeakoulun suuntaan. Tietojensaanti ja ilmoitusoikeus ovat hyväksyttäviä, kun toteutus ohjeistetaan valtakunnallisesti, kytketään selkeästi yhteishakuun ja käytetään jatko-opintoihin hakeutumisen tukena. Voimaantulo tulee ajoittaa oppilaitoslogiikkaan siten, että lain voimaantulopäiväksi säädetään 1. elokuuta 2027 tai viimeistään 1. tammikuuta 2028, jotta opetussuunnitelmatyö, kelpoisuuskäytännöt ja kumppanuudet voidaan käynnistää hallitusti.

Rahoituksen osalta uudistettu valtionosuusjärjestelmä on tervetullut, mutta sen tulee sisältää erillinen laatukannustin, joka palkitsee korkeakoulukumppanuuksia opettajankoulutuksessa, harjoittelussa ja yhteisten oppimisympäristöjen kehittämisessä. Lisäksi kaksikielisyys tulee tuoda näkyviin säädösteksteissä ja asetustasolla siten, että ruotsinkielisen taiteen perusopetuksen kehittäminen sisältyy vastuutehtävään ja rahoituksen kriteereihin. Näillä kirjauksilla uudistus tukee laadukasta ja yhdenvertaista koulutusjatkumoa sekä turvaa ammattikorkeakoulujen aseman taiteen perusopetuksen strategisena kumppanina.

Vaikuttavuus

Yhden oppimäärän malli selkeyttää rakenteen, parantaa osaamisen tunnistettavuutta ja sujuvoittaa siirtymiä koulutusasteelta toiselle. Pedagogisen kehittämisen vastuutehtävä vahvistaa opettajien osaamista silloin, kun yhteistyö opettajankoulutusta tarjoavien korkeakoulujen kanssa turvataan nimenomaisesti säädösten tasolla. Kelpoisuustodistuksen myöntämisoikeuden ulottaminen myös ammattikorkeakouluille vastaa opettajatarpeeseen aloilla, joilla on osaajapula ja lyhentää reittejä opettajuuteen.

Vastuutehtävä luo kehittämisalustan, jolla voidaan rakentaa ja skaalata yhteisiä ratkaisuja, kuten digitaalisia oppimisympäristöjä, saavutettavuuden parantamista sekä arvioinnin ja osaamisen tunnistamisen malleja. Kun nämä kytketään korkeakoulujen soveltavaan tutkimus, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan sekä työelämäyhteistyöhön, vaikutukset ulottuvat taiteen perusopetuksen arkeen, opettajankoulutukseen ja alueelliseen elinvoimaan.

Ennakoitava rahoitus on perusteltu lähtökohta. Laadulliset kannusteet tulee kohdentaa siten, että ne palkitsevat systemaattista yhteistyötä korkeakoulujen kanssa, tukevat kaksikielistä saatavuutta ja vahvistavat pienempien taiteenalojen alueellista saavutettavuutta. Tämä linjaus turvaa yhdenvertaiset oppimismahdollisuudet ja tukee osaajapohjan laajenemista koko maassa.

Ehdotukset

11 § Vastuutehtävä, korkeakoulut mukaan

- Muutosesitys: lisätään pykälään 1 momenttiin maininta korkeakouluista kelpoisina toimijoina sekä 2 momenttiin nimenomainen yhteistyövelvoite. Opetus ja kulttuuriministeriö voi myöntää vastuutehtävän koulutuksen järjestäjälle tai korkeakoululle, mukaan lukien ammattikorkeakoulut ja opettajankoulutusta tarjoavat korkeakoulut, jolla on tehtävän hoitamiseen riittävä toiminnallinen, taloudellinen ja pedagoginen valmius. Vastuutehtävän haltijan tulee toteuttaa ja kehittää tehtävää tiiviissä yhteistyössä korkeakoulujen kanssa.
- Perustelu: korkeakoulut ovat taiteenalojen opettajien keskeisiä kouluttajia ja pedagogisen kehittämisen lähteitä. Nimenomainen kelpoisuus ja yhteistyövelvoite varmistavat, että opettajien täydennyskoulutus, harjoittelurakenteet, yhteiset oppimisympäristöt sekä kaksikieliset ratkaisut toteutuvat yhdenvertaisesti koko maassa.

10 § Yhteistyö, veloitteen täsmentäminen

- Muutosesitys: täsmennetään yhteistyötä koskevaa säännöstä lisäämällä esimerkkiluettelo yhteistyötahoista. Koulutuksen järjestäjän tulee tehdä yhteistyötä tämän lain mukaisten järjestäjien sekä muiden toimijoiden, kuten korkeakoulujen

(ammattikorkeakoulut ja yliopistot), opettajankoulutusyksiköiden, vapaan sivistystyön toimijoiden, kuntien ja järjestöjen kanssa.

- Perustelu: esimerkkiluettelo selkeyttää lain soveltamista ja ohjaa yhteistyötä käytännön kehittämistoiminnaksi, ei pelkäsi konsultoinniksi. Tämä tukee opetuksen laatua ja siirtymien sujuvuutta.

24 § Kelpoisuustodistus, yliopistoista korkeakouluihin

- Muutosesitys: korvataan kelpoisuustodistuksen myöntäjää koskeva viittaus ”**yliopistoihin**” viittauksella ”**korkeakouluihin**”. Taiteen alan koulutusta järjestävä korkeakoulu voi todeta henkilön kelpoiseksi antamaan tässä laissa tarkoitettua taiteen perusopetusta. Korkeakoulu voi tarvittaessa edellyttää soveltuvuuden osoittamista erillisessä ko-
keessa.
- Perustelu: ammattikorkeakouluilla on useilla taiteen aloilla koulutusvastuu ja asiantuntemus. Muutos edistää osaajapulan lieventämistä, lyhentää kelpoistumispolkuja ja vahvistaa alueellista yhdenvertaisuutta.

Oppimäärä ja etenemispolut, kirjaukset opetussuunnitelman perusteisiin

- Muutosesitys: määritellään opetussuunnitelman perusteissa kolme etenemispolkua sekä mitoituksen ja tunnistamisen periaatteet. Perusteisiin sisällytetään ammatillisesti suuntautunut polku, harrastamisen polku ja monitaiteinen polku. Perusteisiin liitetään mitoitustaulukko, jossa esitetään opintopisteen ja opetustunnin vastaavuus, polkukohtaiset osaamistavoitteet sekä osaamisen arvioinnin ja tunnustamisen periaatteet toisen asteen ja korkeakoulutuksen suuntaan.
- Perustelu: selkeät polut tekevät rakenteesta läpinäkyvän ja tukevat osaamisen tunnistamista sekä sujuvia siirtymiä.

18 § Tietojensaanti ja ilmoitusoikeus, ohjeistus ja käyttötarkoitus

- Muutosesitys: täsmennetään tarkoitussidonnaisuutta laissa ja annetaan OPH:lle valtuus ja velvoite antaa sitovat ohjeet. Tietojen käsittelyssä noudatetaan tarkoitussidonnaisuutta ja tietojen minimointia. Opetushallitus antaa sitovat ohjeet tietojen käytöstä yhteishakua, jako opintoihin hakeutumista ja oppimispolkujen seuranta varten sekä varmistaa ohjeiden yhteensopivuuden tietosuojasäätelyn kanssa.”
- Perustelu: yhtenäinen, tietosuojaa kunnioittava ohjeistus tukee siirtymien seuranta, nopeuttaa ohjautumista ja vähentää hallinnollista kuormaa.

Rahoitus ja kannustimet, VOS-mallin laadullinen kerroin

- Muutosesitys: lisätään rahoitusmalliin laadullinen kerroin, joka palkitsee vaikuttavaa TPO-korkeakoulu yhteistyötä. Laatukertoimen perusteina voidaan huomioida opettajien täydennyskoulutuksen toteutuminen korkeakoulukumppanuuksissa, yhteisten

digitaalisten oppimisympäristöjen käyttöönotto sekä kaksikielisten ratkaisujen kehittäminen. Vastuutehtävän puitteissa voidaan rahoittaa monivuotisia pilotteja.

- Perustelu: laadullinen kannustin ohjaa yhteistyöhön, tukee saavutettavuutta ja varmistaa uudistuksen toimeenpanon vaikuttavuutta.

20 § Voimaantulo, realistinen aikataulu

- Muutosesitys: siirretään voimaantulo oppilaitosten toimikausiin soveltuvaksi. Laki tulee voimaan 1. päivänä elokuuta 2027. Siirtymäsäännöksissä voidaan säätää, että viimeistään 1. päivänä tammikuuta 2028 kaikki opetussuunnitelmat, kelpoisuusmenettelyt ja tietojärjestelmät ovat käytössä.
- Perustelu: aikataulu mahdollistaa opetussuunnitelmien valmistelun, kelpoisuuskäytöjen käynnistämisen ja tietojärjestelmämuutosten hallitun toteutuksen ilman, että koulutuksen laatu tai yhdenvertaisuus vaarantuvat.

Yhteenveto

Arene kannattaa taiteen perusopetuksen kokonaisuudistusta ja esittää täsmennyksiä, joilla turvataan koulutusjatkumo sekä ammattikorkeakoulujen ja opettajankoulutusta tarjoavien korkeakoulujen rooli. Keskeistä on säätää korkeakoulut kelpoisiksi toimijoiksi vastuutehtävässä (11 §) ja kelpoisuustodistusten myöntäjiksi (24 §), varmistaa yhden oppimäärän malliin selkeät etenemispolut sekä vahvistaa yhteistyö, tietojen käytön ohjeistus, laadukannusteet rahoitukseen ja ruotsinkielisen TPO:n kehittäminen. Voimaantulon tulee ajoittua 1.8.2027 (viimeistään 1.1.2028), jotta toimeenpano voidaan toteuttaa laadukkaasti ja yhdenvertaisesti koko maassa.